

Briuselis, 2026 m. kovo 10 d.
(OR. en)

7186/26

ENER 119
ENV 217
TRANS 138
ECOFIN 315
RECH 115
CLIMA 126
IND 176
COMPET 301
CONSOM 74

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. kovo 10 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 118 final
Dalykas:	KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI Ataskaita dėl energijos vartojimo efektyvumo finansavimo Europoje Viešųjų išlaidų energijos vartojimo efektyvumui ir pastatų energiniam naudingumui vertinimas

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 118 final.

Pridedama: COM(2026) 118 final

Briuselis, 2026 03 10
COM(2026) 118 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Ataskaita dėl energijos vartojimo efektyvumo finansavimo Europoje

**Viešųjų išlaidų energijos vartojimo efektyvumui ir pastatų energiniam naudingumui
vertinimas**

Ataskaita dėl energijos vartojimo efektyvumo finansavimo Europoje

Viešųjų išlaidų energijos vartojimo efektyvumui ir pastatų energiniam naudingumui vertinimas

1. ĮVADAS

Energijos vartojimo efektyvumui tenka svarbus vaidmuo siekiant iki 2050 m. visoje ES visiškai ir ekonomiškai efektyviai įgyvendinti dekarbonizaciją, padaryti Europos ekonomiką konkurescingesnę ir dabar bei ateityje užtikrinti energetinį saugumą ir energijos įperkamumą. Atsižvelgiant į tai, vienas iš ES strateginių tikslų yra mažinti energijos švaistymą visoje energetikos sistemoje ir visuose ekonomikos sektoriuose. Energijos vartojimo efektyvumo priemonės padeda ne tik didinti ES įmonių konkurescingumą, bet ir mažinti energijos nepriteklių ir ES priklausomybę nuo importuojamų energijos išteklių.

Siekiant padėti pasiekti 2030 m. tikslą 55 % sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, naujos redakcijos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje ⁽¹⁾ nustatytas tikslas, kad iki 2030 m. ES pirminės energijos suvartojimas neviršytų 992,5 mln. tne, o galutinės energijos suvartojimas neviršytų 763 mln. tne. Tai atitinka bent 11,7 % sumažėjimą iki 2030 m., palyginti su 2020 m. ES atskaitos scenarijaus projekcijomis.

Šiuo atžvilgiu svarbus vaidmuo tenka **pastatų sektoriui**, nes jam tenka 36 % viso ES suvartojamos energijos kiekio ir 40 % viso su energija susijusio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. 52 % viso 2023 m. ES suvartoto gamtinių dujų kiekio buvo tiesiogiai arba netiesiogiai naudojama pastatams, todėl taupymas šiame sektoriuje taip pat padės sumažinti dabartinę priklausomybę nuo importuojamo iškastinio kuro. Be to, efektyviai energiją vartojantys būstai yra įperkamesni, patogesni ir tvaresni. Beveik 75 % pastatų ūkio sudaro pagal dabartinius pastatų standartus neefektyviai energiją vartojantys pastatai, o 85–95 % šiuo metu esančių pastatų vis dar stovės 2050 m. Vis dėlto metinis svertinis energinės renovacijos masto vidurkis yra tik apie 1 %.

Todėl **reikėtų bent padvigubinti renovacijos mastą ir padidinti renovacijos lygį**, siekiant užtikrinti, kad sektorius prisidėtų prie 2030 m. tikslų įgyvendinimo. Iki 2030 m. visi nauji pastatai turėtų būti visai netaršūs, o iki 2050 m. esami pastatai turėtų būti pertvarkyti į visai netaršius pastatus. Naujos redakcijos Pastatų energinio naudingumo direktyva ⁽²⁾ yra strategijos „Renovacijos banga“ ⁽³⁾ įgyvendinimo mechanizmas. Pagrindinis jos tikslas – padidinti renovacijos mastą ir lygį ES, ypač mažiausio energinio naudingumo pastatų.

⁽¹⁾ [\(ES\) 2023/1791](#).

⁽²⁾ [\(ES\) 2024/1275](#).

⁽³⁾ „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“, COM(2020) 662 *final*.

Poveikio vertinime, kuriuo grindžiamas **Komisijos komunikatas dėl 2040 m. klimato srities tikslų** ⁽⁴⁾, apskaičiuota, kad ES galutinės energijos suvartojimas sumažės nuo 763 mln. tne 2030 m. iki 594–624 mln. tne 2040 m., priklausomai nuo scenarijaus. Iki 2050 m. galutinės energijos suvartojimas sumažės iki maždaug 560 mln. tne. Sektorių lygmeniu apskaičiuota, kad pagal įvairius scenarijus iki 2040 m. **pastatuose** bus sutaupyta 35–38 % energijos, o iki 2050 m. – 40 %, energijos suvartojimas **pramonėje** per dešimtmetį nuo 2031 iki 2040 m. sumažės maždaug 20 %, o per dešimtmetį nuo 2041 iki 2050 m. – dar 7 procentiniais punktais (palyginti su 2030 m. rodikliais).

Energijos vartojimo efektyvumas naudingas mūsų konkurencingumui, klimatui ir saugumui, taigi jo nauda įvairialypė. Mažindami energijos suvartojimą ne tik mažiname priklausomybę nuo importuojamo kuro, bet ir išmetame mažiau teršalų bei stipriname savo energetinę nepriklausomybę – kiekviena sutaupyta kilovatvalandė prilygsta vienai kilovatvalandei, kurios nereikia importuoti, subsidijuoti ir (arba) gaminti. **Investicijos į energijos vartojimo efektyvumą daro didelį poveikį: kiekvienas į energijos vartojimo efektyvumą investuotas euras per visą investicijų į būstą laikotarpį pavirsta sutaupytais 12 EUR išlaidų energijai, o kai investuojama į pramonę – 4 EUR.** Be to, energijos vartojimo efektyvumo nauda yra didžiulė – nuo ES išmetamo CO₂ kiekio sumažinimo 40 % iki 2030 m. tikslo įgyvendinimo iki 1,6 mln. darbo vietų sukūrimo ir didelių tinklo plėtros išlaidų išvengimo, todėl tai yra gyvybiškai svarbi konkurencingesnės ir tvaresnės ekonomikos strategija, ir reikia didelių investicijų, kad būtų išnaudotas visas energijos vartojimo efektyvumo potencialas Europoje.

Energijos vartojimo efektyvumas yra pagrindinis Europos kuras – švarus, pigus ir gaminamas namuose. Laikantis principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, energijos vartojimo efektyvumo sprendimai turėtų būti laikomi pirmąją pasirinkimo galimybe priimant politikos, planavimo ir investavimo sprendimus.

Kaip pabrėžta M. Draghi pranešime, norint išnaudoti energijos vartojimo efektyvumo potencialą Europoje, reikia didelių investicijų, o atsižvelgiant į energetikos ir klimato politikos tikslus jos dar padidėjo. 2040 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano „PRIMES“ modelio scenarijuje apskaičiuota, kad, norint pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus, bendri investicijų į energijos vartojimo efektyvumą poreikiai per dešimtmetį nuo 2021 iki 2030 m. sudaro apie 370 mlrd. EUR per metus ⁽⁵⁾, palyginti su 120 mlrd. EUR per metus per praėjusį dešimtmetį. Tai reiškia, kad jie patrigubėjo. Palyginimui, remiantis dabartiniais apskaičiavimais, norint pasiekti 2030 m. tikslą 55 % sumažinti išmetamą ŠESD kiekį, reikės maždaug 1 241 mlrd. EUR investicijų per metus ⁽⁶⁾. Kalbant apie energijos tiekimą ir infrastruktūrą, apskaičiuota, kad tuo pačiu tiriamuoju laikotarpiu investicijų poreikis siekia 208 mlrd. EUR per metus ⁽⁷⁾. Numatoma, kad po 2030 m. investicijų į energijos vartojimo efektyvumą poreikis šiek tiek

⁽⁴⁾ [COM\(2024\) 63 final.](#)

⁽⁵⁾ Šis įvertis grindžiamas investicijomis paklauso srityje, kurių reikia siekiant 2030 m. klimato politikos ir energetikos tikslų, įskaitant energijos vartojimo efektyvumo tikslus, tačiau į jį neįtrauktos investicijos, kurių reikia transporto ir naujų statybų srityje.

⁽⁶⁾ [SWD\(2023\) 68 final.](#)

⁽⁷⁾ [SWD\(2024\) 63 final.](#)

sumažės, tačiau išliks labai didelis 2031–2040 m. (303 mlrd. EUR) ir 2041–2050 m. (288 mlrd. EUR). Didžioji dalis investicijų, kurių reikia 2030 m. tikslams pasiekti, t. y. apie 242 mlrd. EUR per metus 2021–2030 m., bus skirta pastatų energijos vartojimo efektyvumo priemonėms, įskaitant šilumos ir vėsumos tiekimo sistemų atnaujinimą.

Šių tikslų negalima pasiekti vien reguliavimu, tam reikės sutelkti tiek viešąjį, tiek privatųjį finansavimą. **Riboti viešieji išteklių negali patenkinti visų investicijų poreikių**, todėl reikia siekti, kad viešieji išteklių būtų naudojami veiksmingiau ir tikslingiau. Be to, siekiant paskatinti privačiąsias investicijas ir sumažinti jų riziką, turi būti naudojami finansiniai produktai ir taikomas derinamasis finansavimas.

Siekiant užtikrinti reikiamą finansavimą, naujos redakcijos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 30 straipsnyje reikalaujama, kad Komisija įvertintų:

- **dabartinę padėtį, susijusią su viešojo finansavimo parama, ir valstybių narių pajėgumą skatinti privačiąsias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą;**
- **ar ES lygmeniu reikia energijos vartojimo efektyvumo mechanizmo arba dotacijų, techninės pagalbos ir garantijų derinio**, siekiant padėti ekonomiškai efektyviai pasiekti ES energijos vartojimo efektyvumo ir klimato politikos tikslus. Reikalaujama, kad Komisija savo ataskaitą šiais klausimais perduotų Europos Parlamentui ir Tarybai.

Be to, naujos redakcijos Pastatų energinio naudingumo direktyvos 9 straipsnio 8 dalyje reikalaujama, kad Komisija pateiktų analizę, kurioje nagrinėjami šie klausimai:

- struktūrinių fondų ir ES bendrųjų programų, įskaitant Europos investicijų banko finansavimą, šiuo metu taikomus pastatų, ypač būstų, energiniam naudingumui didinti, veiksmingumas, pagal jas naudojamų priemonių rūšys, faktinės sumos ir ar finansavimo lygis yra tinkamas;
- viešųjų finansų įstaigų teikiamų lėšų veiksmingumas, jų naudojamų priemonių rūšys ir ar finansavimo lygis yra tinkamas;
- ES ir nacionalinio finansavimo ir kitų rūšių priemonių, kuriomis siekiama skatinti investicijas į pastatų energinį naudingumą, koordinavimas ir ar tokio finansavimo pakanka ES tikslams pasiekti.

Šioje ataskaitoje siekiama aptarti visus pirmiau nurodytus klausimus tokia tvarka:

- Energijos vartojimo efektyvumui ir energinei renovacijai ES skirto viešojo finansavimo apžvalga – 2 skyrius;
- Viešojo finansavimo ES vertinimas – 3 skyrius;
- Pagrindiniai nustatyti faktai ir išvados – 4 skyrius.

2. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMUI IR ENERGINEI RENOVACIJAI ES SKIRTO VIEŠOJO FINANSAVIMO APŽVALGA

2.1. ES lygmens viešojo finansavimo parama

2.1.1. Parama Sąjungos biudžeto lėšomis

Parama Sąjungos biudžeto lėšomis paprastai teikiama pagal daugiametę finansinę programą (DFP) – septynerių metų biudžeto planą. Bendras Sąjungos biudžetas pagal 2014–2020 m. DFP sudarė 1 083 mlrd. EUR. 2021–2027 m. DFP vertė – 1 211 mlrd. EUR. Be to, siekiant paremti ES ekonomikos atsigavimą po COVID-19 pandemijos, 2021 m. buvo sukurta laikina ekonomikos gaivinimo priemonė „NextGenerationEU“, įskaitant jos pavyzdinę Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), kurios bendra vertė – 807 mlrd. EUR. Taigi, atsižvelgiant į infliaciją, ES biudžeto ištekliai padidėjo 86 %, palyginti su ankstesne DFP.

1 lentelė. ES biudžetas

	Patvirtintos sumos (dabartinėmis kainomis)
2014–2020 m. DFP	1 083 mlrd. EUR
2021–2027 m. DFP	1 211 mlrd. EUR
Priemonė „Next Generation EU“	807 mlrd. EUR
EGADP ir 2021–2027 m. DFP	2 018 mlrd. EUR

Šaltinis: Europos Komisija, 2024 m.

Kalbant konkrečiai apie energijos vartojimo efektyvumą, **bendras turimas ES finansavimas** 2014–2020 m. (21 mlrd. EUR) ir 2021–2027 m. (144,7 mlrd. EUR) **buvo padidintas kaip niekada dideliu mastu –6,8 karto**. Kaip parodyta 2 lentelėje, **papildomas finansavimas daugiausia buvo skirtas iš EGADP, t. y. 73,8 % viso finansavimo**, ir, kiek mažesniu mastu, iš sanglaudos politikos.

2 lentelė. Energijos vartojimo efektyvumo finansavimas pagal ES programas (mlrd. EUR)

	2014–2020 m.	2021–2027 m.	Padidėjimas (%)	Dabartinės DFP procentinė dalis (%)
Iš viso ES	21,0	144,7	822	100,0
Sanglaudos politikos fondai	17,8	29,0	132	20,6
Žemės ūkio fondai	0,7	1,4	100	1,0
ESIF / „InvestEU“	1,6	1,6	–	1,1
Specialios energijos vartojimo efektyvumo programos (programos LIFE Perėjimo prie	0,9	2,0	122	1,4

švarios energijos paprogramė, ELENA, „Europos horizontas“)				
Modernizavimo fondas	–	6,8	–	4,8
EGADP	–	103,9 ⁽⁸⁾	–	73,8
<i>EGADP pastatams</i>	–	79,4 ⁽⁹⁾	–	
Visas bendras finansavimas (sanglaudos + žemės ūkio politikos fondai)	5,5	11,9	116	
Visas ES finansavimas + bendras finansavimas	26,5	156,6	491	

Saltinis: Europos Komisija, 2024 m.

Didelė EGADP lėšų dalis buvo išleista energijos vartojimo efektyvumui didinti, visų pirma pastatuose. Iš turimų 650 mlrd. EUR ⁽¹⁰⁾ 103,9 mlrd. EUR, arba 16 %, buvo panaudota investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą finansuoti, todėl ši politikos sritis tapo pagrindine EGADP paramos gavėja. Verta pažymėti, kad visos 27 valstybės narės savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose skyrė finansavimą energijos vartojimo efektyvumo priemonėms, o asignavimai svyravo nuo 31 % turimų lėšų Portugalijoje iki 2 % Suomijoje. Didžiausia finansavimo dalis, iš viso sudaranti **79,4 mlrd. EUR (visose valstybėse narėse)**, skirta **pastatų energijos vartojimo efektyvumui**. Be investicijų, EGADP taip pat skatina pastangas vykdyti reformas energijos vartojimo efektyvumo srityje, be kita ko, tobulinti reguliavimo ir administracines sistemas, rengti ilgalaikes strategijas ir teikti informaciją bei mokymo paslaugas.

Užpildyti investicijų spragą taip pat padėjo **nauji ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) ištekliai. Modernizavimo fondas ⁽¹¹⁾**, skirtas padėti mažesnių pajamų valstybėms narėms modernizuoti savo energetikos sistemas ir didinti energijos vartojimo efektyvumą, finansuojamas parduodant 2 % 2021–2030 m. ATLPS anglies dioksido apyvartinių taršos leidimų. 2023 m. pabaigoje fondas jau buvo išmokėjęs 3 mlrd. EUR investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą paramą gaunančiose valstybėse narėse, o tai sudaro ketvirtadalį visų išmokų. Remiantis dabartine tendencija

⁽⁸⁾ Šis skaičius rodo pagal EGADP numatytų energijos vartojimo efektyvumo priemonių, skirtų pastatų renovacijai ir statybai, ir energijos vartojimo efektyvumo projektų MVĮ arba didelėse įmonėse išlaidų sąmatas, parengtas remiantis 2025 m. rugsėjo mėn. duomenimis. Šis skaičius gautas susumavus numatomas išlaidas, susijusias su priemonėmis, stebimomis pagal intervencinių priemonių sritis 024 / 024a / 024b / 025 / 025a / 025b / 026 / 026a, [apibrėžtas EGADP reglamento VI priede](#), kur nustatyta EGADP lėšomis remiamų priemonių veiksmų klimato srityje stebėjimo metodika.

⁽⁹⁾ Šis skaičius rodo EGADP priemonių, susijusių su energijos vartojimo efektyvumu ir pastatų renovacija bei statyba, išlaidų sąmatas, grindžiamas 2025 m. rugsėjo mėn. duomenimis. Šis skaičius gautas susumavus numatomas išlaidas, susijusias su priemonėmis, stebimomis pagal intervencinių priemonių sritis 025 / 025a / 025b / 026 / 026a, apibrėžtas EGADP reglamento VI priede, kur nustatyta EGADP lėšomis remiamų priemonių veiksmų klimato srityje stebėjimo metodika.

⁽¹⁰⁾ 2024 m. rugpjūčio mėn. pabaigoje nustatytas bendras EGADP finansinis paketas siekė 650 mlrd. EUR. Anksčiau nurodyta 723 mlrd. EUR suma buvo didžiausia EGADP negražintinos paramos (338 mlrd. EUR) ir EGADP paskolų (385 mlrd. EUR), suteiktų pagal EGADP reglamentą, suma, tačiau valstybės narės ją nevisiškai pasinaudojo.

⁽¹¹⁾ [Modernizavimo fondas](#)

apskaičiuota, kad iki 2027 m. pabaigos energijos vartojimo efektyvumui skirtos išmokos pasieks 6,8 mlrd. EUR lygį.

89 % šio padidėjimo sudaro nauji EGADP ir ATLPS ištekliai. Abi priemonės valdo tik valstybės narės.

Esant vienodoms sąlygoms, turimos ES lėšos padidėjo 62 % nuo 21 mlrd. EUR iki 34 mlrd. EUR (neįskaitant 103,9 mlrd. EUR EGADP lėšų ir 6,8 mlrd. EUR ATLPS lėšų). Tai atitinka 4,8 mlrd. EUR metinį įnašą iš Sąjungos biudžeto 2021–2027 m. laikotarpiu, kuris padidės iki 20,7 mlrd. EUR, jei bus įtraukta EGADP ir Modernizavimo fondas.

Taip pat labai padidėjo **sanglaudos politikos lėšos**; 2021–2027 m. laikotarpiu jos faktiškai padvigubėjo nuo 17,8 mlrd. EUR iki 29 mlrd. EUR, be to, laikotarpio vidurio peržiūra siekiama padvigubinti pagal sanglaudos politiką skiriamą finansavimą įperkama ir tvariam būstui. Sanglaudos politikos fondai pasirodė esą sėkminga priemonė viešųjų ir privačiųjų finansų įstaigų bendradarbiavimui įvairiose valstybėse narėse stiprinti ir padėjo sutelkti privačias investicijas į renovaciją vietoje, vykdomą siekiant efektyvaus energijos vartojimo, todėl svarbu pažymėti, kad energijos vartojimo efektyvumui didinti vis dažniau naudojamos atnaujinamosios finansinės priemonės (paskolos ir garantijos kartu su dotacijomis).

Socialinis klimato fondas pradės veikti 2026 m., kai EGADP bus laipsniškai nutraukiama. Fondas buvo įsteigtas tuo pačiu metu, kai buvo išplėsta ATLPS, įtraukiant į ją teršalus, išmetamus deginant kurą pastatų, kelių transporto ir kituose sektoriuose. Fondas skirs iš viso 86,7 mlrd. EUR finansavimą, kuris bus paskirstytas valstybėms narėms, siekiant remti struktūrines priemones, investicijas į energijos vartojimo efektyvumą ir pastatų renovaciją, švarias šilumos ir vėsumos tiekimo sistemas, atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimą ir visai netaršaus bei mažataršio judumo sprendimus.

Europos efektyvaus energijos vartojimo fondas (EEEF): viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė energijos vartojimo efektyvumo srityje

2011 m. įsteigtas EEEF yra ilgalaikė viešojo ir privačiojo sektorių investicijų priemonė, skirta ES energetikos ir klimato politikos tikslams remti. Fondas teikia specialų finansavimą vietos, regioninėms ar nacionalinėms valdžios institucijoms arba jų vardu veikiantiems viešiesiems ar privatiems subjektams, siekdamas skatinti energijos taupymą ir energijos vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančiuosius energijos išteklius ES.

Fondas nuo 2013 m. kasmet išmoka dividendus, turi įvairią akcininkų bazę, kurią sudaro tiek viešojo, tiek privačiojo sektoriaus institucijos, įskaitant Europos Komisiją, kuri įnešė rizikos kapitalą, įmones „Generali“, „Stichting Achmea Algemeen Pensioenfonds“, DBU ir DWS / „Wepla“.

EEEF, iš viso investavęs apie 180 mln. EUR, parėmė dešimtyje Europos šalių vykdomus 18 projektų, kuriuose dalyvauja 56 valdžios institucijos ir kurie kasmet paliečia daugiau kaip 2 mln. žmonių. Nuo fondo veiklos pradžios pasiekta reikšmingų rezultatų – iš viso sutelkta daugiau kaip 380 mln. EUR investicijų. Fondo lėšomis buvo remiami įvairūs projektai, įskaitant viešųjų pastatų renovaciją, gatvių apšvietimo atnaujinimą, atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą ir netaršaus transporto infrastruktūrą. Fondo techninės pagalbos priemonei taip pat teko labai svarbus vaidmuo padedant rengti projektus, kuriuos įgyvendinus sutaupoma daug energijos ir sumažinamas išmetamas ŠESD kiekis. Padedant fondui, iki 2021 m. pabaigos bendras išmetamas CO₂ kiekis buvo sumažintas 740 460 tonų, o pirminės energijos kiekis – 1 318 549 MWh.

EEEF yra geras specialios viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės energijos vartojimo efektyvumo srityje pavyzdys, rodantis derinamojo finansavimo potencialą pritraukti ES viešąjį kapitalą ir privačiąsias investicijas. Fondo struktūra, apimanti lengvatinių finansavimą, techninę pagalbą ir sektorių ekspertines žinias, sudarė sąlygas įgyvendinti didelio poveikio projektus, kurių ES kapitalo sąnaudos yra palyginti nedidelės.

2.1.2. Europos investicijų banko grupės parama, be kita ko, kai ji remiama Sąjungos biudžeto lėšomis

Europos investicijų banko (EIB) grupei ⁽¹²⁾, kaip ES klimato bankui ir pagrindiniam ES fondų programų įgyvendinimo partneriui, tenka labai svarbus vaidmuo finansuojant energetikos pertvarką.

⁽¹²⁾ EIB grupę sudaro Europos investicijų bankas (EIB) ir Europos investicijų fondas (EIF).

Kaip nustatyta jos Klimato banko veiksmų gairėse ⁽¹³⁾ ir atsižvelgiant į pastatų sektoriaus strategiją „Renovacijos banga“, jos energijos vartojimo efektyvumo strategija apima per tarpininkus teikiamas paskolas ir garantijas, taip pat konsultavimo paslaugas („InvestEU“ konsultacijų centrą ⁽¹⁴⁾, ypač priemonę ELENA ⁽¹⁵⁾).

Todėl **2012–2023 m. energijos vartojimo efektyvumui skirti ištekliai padidėjo 12,2 karto**. EIB grupės finansavimas daugiausia buvo skirtas pastatų sektoriui ir išmaniesiems prietaisams bei sprendimams, laikantis veiksmų gairėse nustatytos strategijos.

Kita vertus, finansavimas, skirtas mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), pramonei, bendrai šilumos ir elektros energijos gamybai ir centralizuotam šilumos tiekimui (CŠT), išliko nedidelis. 2025 m. rugsėjo mėn. **EIB grupė ir Komisija pradėjo MVĮ energijos vartojimo efektyvumo iniciatyvą**, kuri yra 2024–2027 m. EIB strateginių veiksmų gairių ⁽¹⁶⁾ dalis. Pagal šią iniciatyvą 2025–2027 m. bus skirtas 17,5 mlrd. EUR finansavimas, kuriuo siekiama beveik padvigubinti dabartinį paramos MVĮ efektyvaus energijos vartojimo sprendimams lygį ⁽¹⁷⁾.

Europos investicijų fondas (EIF) yra ilgalaikis švarių technologijų rėmėjas, teikiantis rizikos kapitalo investicijas ir įgyvendinantis tokias iniciatyvas kaip dalinė rizikos garantija, kuria skatinamos žaliosios paskolos energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams. Pagal programą „InvestEU“ EIF dar daugiau dėmesio skyrė projektų, kuriais remiama dekarbonizacija, energijos vartojimo efektyvumas, atsinaujinančiųjų išteklių energija, tvarus judumas ir žiedinė ekonomika, finansavimui – iki 2025 m. iš viso investuota apie 4,1 mlrd. EUR.

3 lentelė. EIB grupės skirtas energijos vartojimo efektyvumo finansavimas ES (mln. EUR)

	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.
Energijos vartojimo efektyvumas	763	1 354	1 557	2 876	3 349	4 613
	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Energijos vartojimo efektyvumas	2 421	4 289	5 273	4 539	7 624	9 326

Šaltinis: Europos investicijų banko grupė, 2024 m.

Pažymėtina, kad šie skaičiai apima lėšas iš Sąjungos biudžeto, įgyvendinamas Europos investicijų banko (EIB) – vieno iš pagrindinių ES fondų programas įgyvendinančių partnerių ir nacionalinių skatinamojo finansavimo ir plėtros bankų. Todėl jų nereikėtų pridėti prie ankstesniame skirsnyje pateiktų skaičių. Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie „InvestEU“ garantijų programą ir ELENA. Vis dėlto iš duomenų matyti, kad nuo 2012 m.

⁽¹³⁾ [EIB grupės 2021–2025 m. Klimato banko veiksmų gairės](#) ir [EIB grupės Klimato banko 2 etapas 2026–2030 m.](#)

⁽¹⁴⁾ https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-advisory-hub_en.

⁽¹⁵⁾ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>.

⁽¹⁶⁾ [EIB grupės 2024–2027 m. strateginės veiksmų gairės](#).

⁽¹⁷⁾ [EIB energijos vartojimo efektyvumo MVĮ iniciatyva](#).

EIB grupės investicijos į energijos vartojimo efektyvumą padidėjo daugiau nei dvylika kartų.

2.2. Valstybių narių lygmens viešojo finansavimo parama

Komisija atliko viešojo finansavimo schemų analizę „iš apačios į viršų“. Su valstybėmis narėmis konsultuotasi i) paskelbus kvietimą teikti informaciją ⁽¹⁸⁾ ir ii) per Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos ekspertų grupę. Ši ataskaita daugiausia grindžiama tiesiogiai iš valstybių narių surinktais duomenimis, o bet kokioms spragoms užpildyti buvo naudojami analizės duomenys, jei jų buvo.

27 valstybėse narėse nustatytos iš viso 426 viešojo finansavimo schemos.

Reikia pabrėžti, kad pagal viešojo finansavimo schemas energijos vartojimo efektyvumo duomenys nėra sistemingai renkami, todėl tai yra tik orientaciniai įverčiai.

Daugelis nacionalinių schemų yra bendrai finansuojamos pagal ES programas. 103 schemos buvo iš dalies arba visiškai bendrai finansuojamos pagal ES programas. Vertinant tiek pagal schemų skaičių, tiek pagal jų apimtį, EGADP buvo pagrindinis paramos teikėjas. Nurodyti 28,8 mlrd. EUR ES įnašai buvo išskaičiuoti iš bendros sumos, kad būtų išvengta ES ir nacionalinių finansavimo sistemų dvigubos apskaitos ⁽¹⁹⁾.

80 schemų biudžeto duomenų negauta, todėl vertinimas grindžiamas 346 schemų iš visos Europos duomenimis. **Apskaičiuota, kad parama energijos vartojimo efektyvumo projektams nacionalinių biudžetų lėšomis 2014–2024 m. sudarė 360 mlrd. EUR ⁽²⁰⁾, t. y. apytikriai 32,7 mlrd. EUR per metus.** Toliau pateikiamas biudžeto paskirstymas pagal valstybes nares.

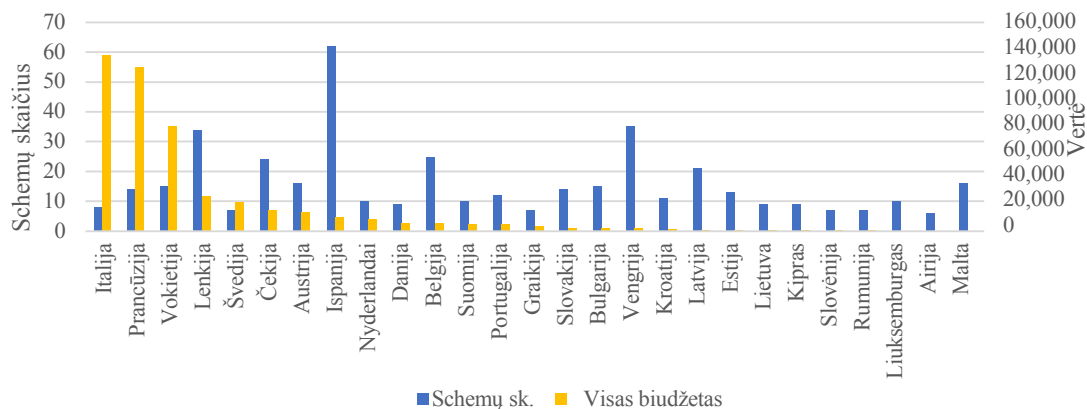
1 diagrama / 4 lentelė. Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo schemos, 2014–2024 m.

⁽¹⁸⁾ [Energijos vartojimo efektyvumas. ES ir nacionalinio finansavimo lygio vertinimas.](#)

⁽¹⁹⁾ Savo pateiktoje informacijoje valstybės narės nurodė, kad ES įnašas į įgyvendintas nacionalines finansavimo schemas iš viso sudaro 28,8 mlrd. EUR.

⁽²⁰⁾ 388,7 mlrd. EUR, atėmus 28,8 mlrd. EUR sumą, susijusią su nurodytais ES įnašais.

Schemų skaičius ir vertė pagal valstybę narę

Valstybė narė	Schemų skaičius	Visas planuojamas biudžetas (mln. EUR)	EUR vienam gyventojui
Italija	8	134 465	2 284
Švedija	7	22 067	2 104
Prancūzija	14	125 711	1 850
Austrija	16	14 537	1 608
Čekija	24	15 697	1 491
Danija	9	5 720	969
Vokietija	15	80 563	958
Suomija	10	5 186	933
ES 27	426	388 654	864
Estija	13	1 137	849
Lenkija	34	26 655	710
Latvija	21	1 171	623
Nyderlandai	10	9 467	528
Kroatija	11	1 877	488
Belgija	25	5 684	487
Portugalija	12	4 967	479
Slovakija	14	2 365	436
Lietuva	9	1 084	383
Graikija	7	4 032	381
Liuksemburgas	10	236	363
Bulgarija	15	2 332	360
Kipras	9	361	289
Malta	16	146	279
Ispanija	62	10 663	224
Vengrija	35	1 931	199
Slovėnija	7	331	157
Airija	6	172	26
Rumunija	7	263	14

Šaltinis: Europos Komisija, 2024 m. Eilės tvarka pagal EUR vienam gyventojui.

Iš didesnių valstybių narių didžiausią paramą skiria Italija ir Prancūzija. Pagal Italijos schemą „*Superbonus*“ paramos gavėjai gavo 110 % subsidiją mokesčių kreditų forma. Apskaičiuota, kad Prancūzijoje nuo 2014 m. renovacijos darbams taikomas lengvatinis PVM tarifas (5,5 %) nuo jo taikymo pradžios kainavo 90 mlrd. EUR, o tai sudaro tris ketvirtadalius Prancūzijos išlaidų.

Dotacijos, techninė pagalba ir mokesčių lengvatos yra **negražintinos** paramos formos, o tai reiškia, kad šios lėšos paramos gavėjams gali būti suteikiamos tik vieną kartą ir į nacionalinį biudžetą negrįžta. Negrąžintina parama daugiausia turėtų būti skiriama pažeidžiamiesiems paramos gavėjams, kuriems būtų sunku grąžinti paramą dėl lėšų trūkumo arba dėl didelės konkurencijos su kitomis išlaidomis. Kita vertus, lėšos, gautos pagal grąžintinos paramos schemas, kurios apima tokias finansines priemones kaip paskolos, garantijos ir nuosavas kapitalas, turi būti grąžinamos nacionalinėms ar regioninėms įgyvendinančioms institucijoms, o apyvartinių fondų atveju gali būti naudojamos tolesnėms operacijoms. Grąžintina parama paprastai turi didesnę sverto poveikio potencialą. Taip pat yra mišriųjų schemų, pagal kurias derinama tiek grąžintina, tiek negrąžintina parama. Jos yra ypač tinkamos siekiant skatinti paramos gavėjus priimti investavimo sprendimus dėl jų subsidijų komponento (pvz., nemokamos techninės paramos ar energijos vartojimo auditų, lengvatinio skolinimo sąlygų, kapitalo lengvatų, palūkanų normų ar garantinio mokesčio subsidijų).

5 lentelė. Nacionalinių schemų suskirstymas pagal paramos formą

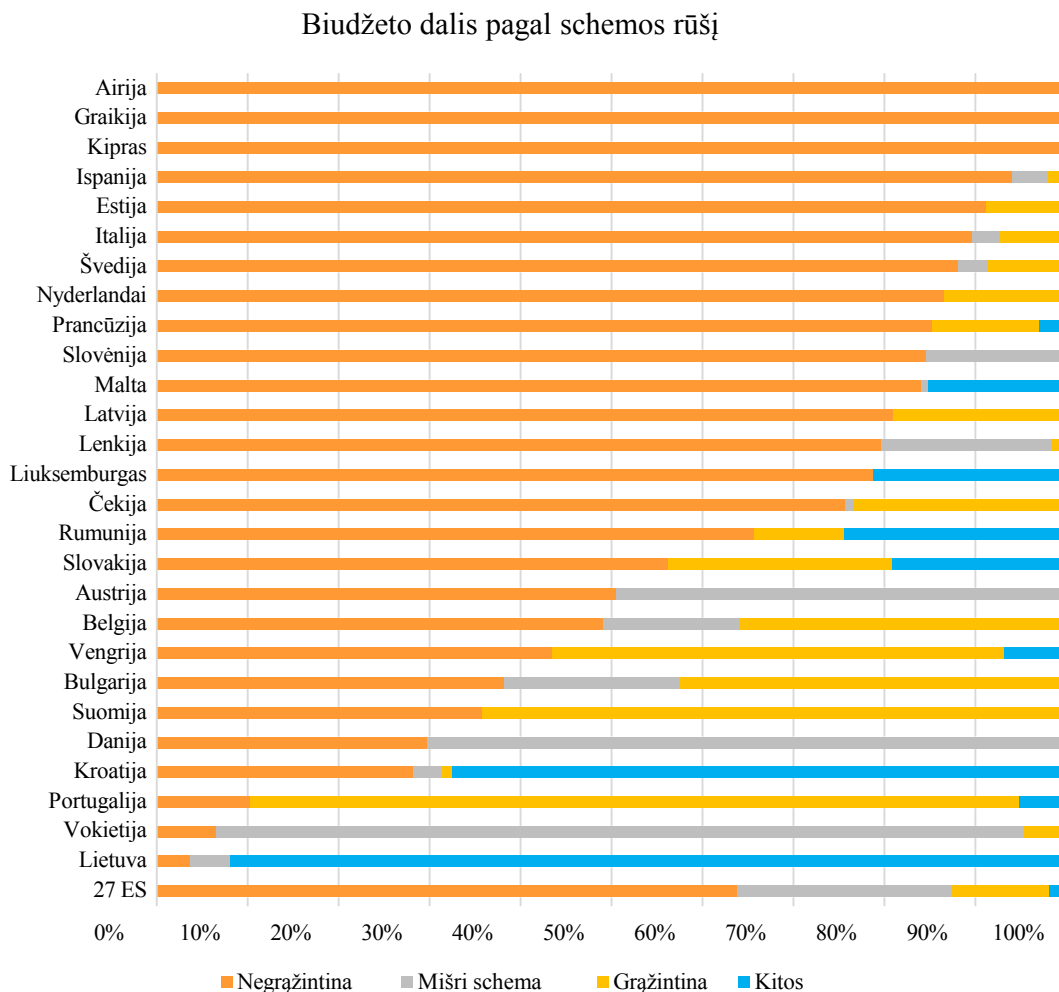
Schemos rūšis	Schemų skaičius	Apimtis (mln. EUR)	Apimties dalis (%)
Negrąžintina parama	285	248 046	63,8 %
Mišri schema	36	91 815	23,6 %
Grąžintina parama	69	41 621	10,7 %
Kita	36	7 172	1,8 %
IŠ VISO	426	388 654	

Šaltinis: Europos Komisija, 2024 m.

Valstybių narių buvo paprašyta pateikti duomenis tik apie svarbiausias schemas. Dauguma jų nurodė mažiau nei 20 schemų, tačiau 6 valstybės narės nurodė didesnę skaičių dėl to, kad yra atskiros didelio masto programų paprogramės (Čekijoje, Vengrijoje, Latvijoje, Lenkijoje), arba dėl to, kad energijos vartojimo efektyvumo programos valdomos regionų lygmeniu (Belgijoje, Ispanijoje).

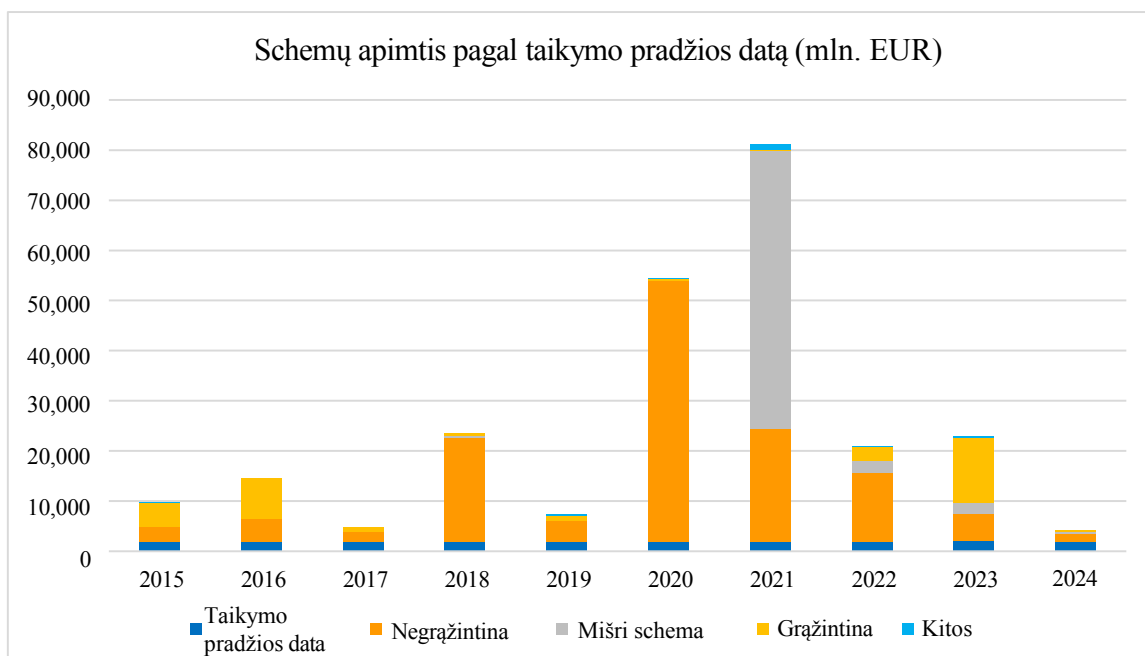
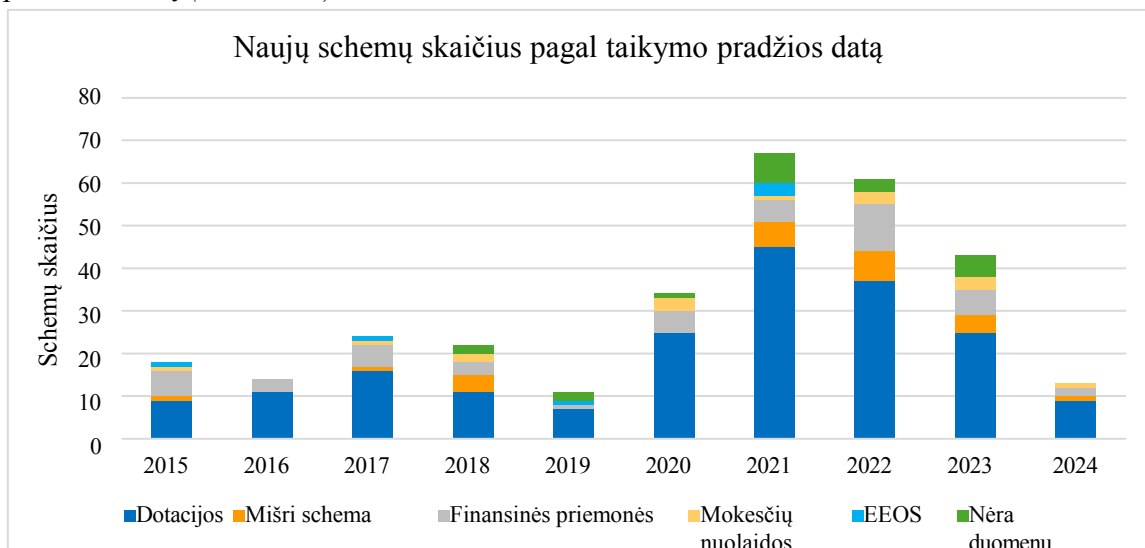
Valstybės narės daugiausia renkasi negrąžintinos paramos schemas. Nors negrąžintiną paramą dažnai sudaro dotacijos, kelios didelės valstybės narės (Prancūzija, Vokietija, Italija) daugiausia naudojasi mokesčių lengvatomis. Finansinės priemonės (grąžintinos paramos schemas) sudaro daugiau kaip 30 % finansavimo tik penkiose valstybėse narėse (Belgijoje, Bulgarijoje, Vengrijoje, Suomijoje ir Portugalijoje), o mišriosios schemas plačiai naudojamos tik trijose valstybėse narėse (Austrijoje, Danijoje ir Vokietijoje).

2 diagrama. Nacionalinių schemų biudžeto paskirstymas pagal paramos formą – nacionalinis paskirstymas

Siekdamos paskatinti ekonomikos atsigavimą po COVID-19 pandemijos, valstybės narės daugiausia naudojami savo ištekliams dotacijų programoms finansuoti. Iki 2019 m. kiekvienais metais buvo sukuriama 10–25 naujos energijos vartojimo efektyvumo schemas, o 2020–2023 m. valstybės narės sukūrė ne mažiau kaip 205 naujas schemas (34–67 per metus), daugiausia dėl EGADP įgyvendinimo. Daugelis jų buvo dotacijų forma (116), po jų – finansinės priemonės (25). Pagal apimtį dotacijos sudarė 56,4 mlrd. EUR, o finansinės priemonės – 16,5 mlrd. EUR. Iš naujų schemų 48 buvo skirtos gyvenamiesiems pastatams, o jų bendra vertė – 95,4 mlrd. EUR, t. y. 55,6 % visos šiuo laikotarpiu naujoms schemoms skirtos sumos (171,5 mlrd. EUR).

3 ir 4 diagramos / 6 lentelė. Nacionalinė schema ir biudžeto paskirstymas pagal taikymo pradžios datą (mln. EUR)

Taikymo pradžios data	Nėra duomenų parama	Mišri schema	Gražintina parama	Kita
2015 m.	2 774	13	4 878	27
2016 m.	4 421	–	8 050	–
2017 m.	1 865	–	963	–
2018 m.	20 645	252	566	–
2019 m.	3 998	–	1 100	227
2020 m.	51 887	–	381	213
2021 m.	22 380	55 382	333	1 024
2022 m.	13 576	2 476	2 696	164
2023 m.	5 303	2 362	13 083	239
2024 m.	1 481	334	280	–

3. VIEŠOJO FINANSAVIMO IŠ ES IR NACIONALINIŲ ŠALTINIŲ VERTINIMAS

3.1. Sverto poveikio vertinimas

3.1.1. ES programų daugiklio efektas ir sverto poveikis

7 lentelė. ES biudžetas ir sverto poveikis (mln. EUR)

	ES biudžetas A	Nacionalinis bendras finansavimas B	Iš viso investicijų C	sverto poveikis (A + B)/A	Bendras daugiklis C/A
2014–2020 m. sanglaudos politikos fondai	12 540	5 244		1,4	nėra duomenų
2021–2027 m. sanglaudos politikos fondai	24 986	11 275		1,5	nėra duomenų
2014–2022 m. ūkio politikos fondai	710		1 695		2,4
Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė	103 921				nėra duomenų
Modernizavimo fondas	3 085				nėra duomenų
Programos LIFE Perėjimo prie švarios energijos paprogramė (2021 ir 2022 m. kvietimai teikti pasiūlymus)	216		8 640		40,0
ELENA	295		9 662		32,8
ESIF	1 624		25 400		15,6
„InvestEU“	624		9 915		15,9

Šaltinis: Europos Komisija, 2024 ir 2025 m.

ES programų, pagal kurias skiriamos dotacijos sudaro didelę jų dalį, sverto poveikis energijos vartojimo efektyvumui yra ribotas. Sanglaudos politikos fondų sverto koeficientas yra mažesnis nei 1,5, o tai reiškia, kad kiekvienas euras iš Sąjungos biudžeto pritraukia papildomus 50 centų nacionalinio bendro finansavimo. Bendro daugiklio apskaičiuoti negalima, nes neįmanoma pateikti visų investicijų, kurių dalį sudaro privatus finansavimas, bendros vertės.

Apskaičiuota, kad 2014–2022 m. žemės ūkio fondų bendras daugiklis buvo 2,4. Dėl duomenų trūkumo sunku apskaičiuoti EGADP ir Modernizavimo fondo daugiklį, tačiau, kadangi dauguma nacionalinių fondų padengia tik dalį (20–100 %) visų investicijų, bendras viešasis daugiklis gali būti 2–3.

Sanglaudos politikos fondai skatina naudoti finansines priemones, kurių rezultatai yra įrodyti. Pagal dabartinę DFP finansinėms priemonėms skirta 18,5 mlrd. EUR, iš kurių 24 % (4,3 mlrd. EUR) turi būti asignuota investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą. Nors išlaidų punktų skirstymas į kategorijas dviem DFP laikotarpiais yra nevienodas, tai reiškia, kad sanglaudos politikos fondų asignavimai finansinėms priemonėms padidėjo beveik tris kartus, palyginti su 2014–2020 m. (1,6 mlrd. EUR) ⁽²¹⁾. Kalbant apie sanglaudos politikos fondus, dauguma valstybių narių raginamos **viename veiksme naudoti dotacijų ir finansinių priemonių derinius**. Vis dėlto tai nėra sistemingai daroma visose valstybėse narėse, o mastas dažnai dar nėra pasiektas.

Nėra tikslių duomenų apie kiekvieną teminį tikslą pagal temines sritis (t. y. energijos vartojimo efektyvumą), tačiau 2014–2020 m. sanglaudos politikos fondų finansinių priemonių svorto koeficientas visuose sektoriuose buvo 3,8, o tai gerokai viršija vidutinę sanglaudos politikos svorto koeficiento vertę 1,4. Finansinės priemonės pritraukė papildomo privataus kapitalo, kuris lygus 15 % sanglaudos politikos 2014–2020 m. biudžeto. **Komisija, bendradarbiaudama su EIB, taip pat siūlo įvairią techninę paramą, kad paskatintų naudotis energijos vartojimo efektyvumo finansinėmis priemonėmis**, pavyzdžiui, pavyzdine energijos vartojimo efektyvumo finansine priemone (angl. EEFI) ⁽²²⁾, platformos „Fi-compass“ ir energijos vartojimo efektyvumo iniciatyva „Scale-up“ ⁽²³⁾, iniciatyva „Sanglauda siekiant pertvarkos“ (angl. C4T) ⁽²⁴⁾.

ES programos, pagal kurias teikiama techninė pagalba, garantijos ir rezultatų pritaikymo rinkoje priemonės, turi labai didelį svorto poveikį. Visų pirma įgyvendinant Europos pagalbos vietinei energetikai priemonę ELENA, pagal kurią teikiamos konsultavimo paslaugos įgyvendinant vietos energetikos ir judumo projektus ir

⁽²¹⁾ [Financial instruments under cohesion policy 2021-2027 | Cohesion Open Data](#).

⁽²²⁾ Pavyzdinė energijos vartojimo efektyvumo finansavimo priemonė yra lankstus modelis, kuriuo ES valstybėms narėms pateikiamas praktinis vadovas, kaip lengvai sukurti į rinką orientuotas finansines priemones, derinamas su dotacijomis, kad būtų galima teikti finansavimą ir su investicijomis į energijos vartojimo efektyvumą (būsto, MVI) susijusių konsultacinę paramą. Labai svarbu tai, kad šis modelis suteikia galimybę pasinaudoti ES biudžeto lėšomis ir sutelkti papildomus komercinių bankų ir privačiojo sektoriaus investuotojų išteklius tokioms schemoms, [Investicijos į energijos vartojimo efektyvumą pagal planą „REPowerEU“](#).

⁽²³⁾ [„Fi-compass“ | Finansinės priemonės, kurioms taikomas ES pasidalijamasis valdymas](#), pagal kurias teikiama techninė pagalba vadovaujančiosioms institucijoms, padeda joms atlikti galimybių studijas, *ex ante* vertinimus, atvejų tyrimus ir kitą parengiamąjį darbą, būtiną finansinėms priemonėms sukurti. Platformos „Fi-compass“ dalimi esanti energijos vartojimo efektyvumo didinimo iniciatyva [„Scale-Up“: energijos vartojimo efektyvumo finansinės priemonės](#) suburia įvairių institucijų ekspertus, kad jie šalintų energijos vartojimo efektyvumo finansinių priemonių įgyvendinimo kliūtis ir siūlytų sprendimus. Užduotimis grindžiamos darbo grupės parengs strategijas, kaip pagerinti ir padidinti energijos vartojimo efektyvumo finansines priemones, remdamosi geriausia ES šalių patirtimi ir ekspertinėmis žiniomis.

⁽²⁴⁾ [Inforegio. Kreipkitės dėl „C4T GROUNDWORK“ – techninė pagalba investicijoms pagal sanglaudos politiką](#). Pagal šią iniciatyvą ES valstybėms narėms, regionams ir vietos valdžios institucijoms teikiama ekspertų pagalba, padedant joms įgyvendinti sanglaudos politikos investicijas pagal 2 politikos tikslą (2PT), įskaitant investicijas, skirtas energijos vartojimo efektyvumui. Pagalbos paslaugos apima strategijų rengimą, stebėsenos gerinimą, suinteresuotųjų subjektų įtraukimą, finansavimo galimybių nustatymą, paramą rengiant kvietimus teikti pasiūlymus ir gebėjimų stiprinimą.

pagal kurią reikalaujama, kad projektų naudos gavėjai užtikrintų ne mažesnę kaip 10–20 svarto koeficientą (priklausomai nuo sektoriaus), gerokai viršyta jos tikslinė svarto koeficiento vertė (vidutiniškai 32).

Pagal priemonę ELENA, kuri šiuo metu valdoma pagal programą „InvestEU“, ES ištekliai sėkmingai panaudoti kaip pradinis kapitalas vietos investicijų portfeliams 25 iš 27 valstybių narių. Įgyvendinant programos LIFE Perėjimo prie švarios energijos paprogramę, kuri apima bendro finansavimo poreikius ir kuria remiamas rezultatų pritaikymas rinkoje, projektų plėtojimas ir novatoriški metodai, pavyzdžiui, bandomųjų finansinių priemonių kūrimas, pasiektas net 40 svarto koeficientas.

Europos strateginių investicijų fondas (ESIF), kurį nuo 2021 m. pakeitė programa „InvestEU“, yra **per tarpininkus taikoma garantijų priemonė**, kuria siekiama panaikinti investicijų atotrūkį Europoje, pritraukiant privačiojo sektoriaus finansavimą projektams tokiose srityse kaip inovacijos, infrastruktūra, socialinis ir įgūdžių ugdymas ir parama MVĮ. Jis tapo didžiausia Sąjungos biudžeto investicijų priemone ir ja siekiama 2014–2027 m. pritraukti beveik 900 mlrd. EUR. ESIF pasiekė 15,6 svarto koeficientą ir tikimasi, kad toks pats bus pasiektas ir pagal programą „InvestEU“.

3.1.2. Nacionalinių finansavimo programų daugiklio efektas

Trūksta duomenų apie daugelio nacionalinių paramos schemų daugiklį. Vis dėlto yra 71 tokios schemos duomenys apie privačiojo sektoriaus investicijas, kurios buvo pritrauktos naudojant nacionalinius išteklius.

8 lentelė. Nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo schemų svarto poveikis

	Schemų skaičius	Įgyvendinta	Privačios lėšos	Iš viso	Daugiklis
Iš viso, iš kurių:	71	36 394	56 045	92 019	2,5
Negražintina parama	58	30 651	40 037	70 268	2,3
Mišrios schemos + gražintina parama	13	5 743	16 008	21 751	3,8
<i>Gražintina parama</i>	8	902	11 478	12 381	13,7

Šaltinis: Europos Komisija, 2024 m.

Pirmiau pateiktoje lentelėje parodytas bendras daugiklis maskuoja didelius naudojamų priemonių skirtumus. **Negražintinos paramos schemų vidutinis daugiklis yra 2,3**, o tai taip pat gali būti suprantama kaip vidutinis maždaug 30 % dotacijų intensyvumas. Vis dėlto tais atvejais, kai taikomas ES bendras finansavimas, privačiųjų investicijų svarto koeficientas padidėja iki 2,4, o tai rodo, kad ES finansavimo įnašais pritraukiama daugiau privačiųjų investicijų.

Remiantis turimais duomenimis, ES finansavimas paprastai ne tik pakeičia nacionalinį finansavimą, bet ir mažina bendro finansavimo poreikius. Tai būtų galima paaiškinti tuo, kad padidinus konkrečios programos dotacijų intensyvumą, dėl ES bendro finansavimo sumažėja galutinių paramos gavėjų poreikis bendrai investuoti. Be to, dotacijos pastatų

sektoriui – tiek ES, tiek nacionalinio finansavimo forma – yra veiksmingos, kai jos skiriamos konkrečioms savininkams (mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir (arba) MVĮ), pastatų segmentams (prasčiausio energinio naudingumo pastatams) arba esminei renovacijai, kuriai reikia didelių investicijų.

Finansinių priemonių daugiklį nustatyti sunkiau, nes jį galima apskaičiuoti tik pagal įvykdytą biudžetą, t. y. jau investavus lėšas. Apskaičiuota, **kad gražintinos paramos schemų daugiklis yra beveik 14**, o tai atitinka programos „InvestEU“ daugiklio efektą. Vis dėlto finansinių priemonių, apie kurias turima patikimų duomenų, apimtis yra labai ribota (900 mln. EUR lėšų, išmokėtų per 10 metų).

Apibendrinant, dėl turimų duomenų nevienarūšiškumo **sunku tiksliai kiekybiškai įvertinti bendrą viešojo finansavimo valstybėse narėse daugiklio efektą**. Vis dėlto galima daryti prielaidą, kad dotacijomis paprastai pasiekiamas daugiklio efektas yra maždaug 3.

3.2. Kaip viešasis finansavimas atitinka investicijų poreikius

Pagal modelį PRIMES, kurį Komisija naudoja atlikdama poveikio vertinimus ir analizuodama energetikos sektoriaus politikos galimybes, apskaičiuota, kad 2021–2030 m. laikotarpiu kasmet reikės investuoti maždaug 370 mlrd. EUR, kad būtų pasiekti 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslai⁽²⁵⁾. Apskaičiuota, kad vien pastatų sektoriui per šį dešimtmetį reikės 242 mlrd. EUR investicijų per metus, iš kurių 180 mlrd. EUR – gyvenamųjų pastatų energinei renovacijai, o 62 mlrd. EUR – tarnybinių (negyvenamųjų) pastatų energinei renovacijai.

Tarptautinės energetikos agentūros (TEA) 2024 m. energijos vartojimo efektyvumo ataskaitoje⁽²⁶⁾ apskaičiuota, kad 2021–2023 m. į energijos vartojimo efektyvumą Europoje kasmet buvo investuojama vidutiniškai apie 200 mlrd. EUR. Todėl, palyginus investicijų poreikius su tuo laikotarpiu ES vykdytomis investicijomis, kaip apskaičiavo TEA, **investicijų atotrūkis, kurį reikia panaikinti, kad būtų pasiekti 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslai, siekia 170 mlrd. EUR per metus**.

Numatomo investicijų atotrūkio dydis atitinka kitus Klimato ekonomikos instituto⁽²⁷⁾ ir „Bruegel“⁽²⁸⁾ skaičiavimus. Remiantis Klimato ekonomikos instituto skaičiavimais, nuo

⁽²⁵⁾ Šis įvertis grindžiamas investicijomis paklausos srityje, kurių reikia 2030 m. klimato ir energetikos tikslams pasiekti pagal 2040 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plano „PRIMES“ modeliavimo scenarijų, įskaitant energijos vartojimo efektyvumo tikslus, bet neįskaitant investicijų į transportą ir naujas statybas poreikių.

⁽²⁶⁾ TEA 2024 m. energijos vartojimo efektyvumo ataskaita, <https://iea.blob.core.windows.net/assets/f304f2ba-e9a2-4e6d-b529-fb67cd13f646/EnergyEfficiency2024.pdf>.

⁽²⁷⁾ Klimato ekonomikos institutas (I4CE), European Climate Investment Deficit Report (Europos klimato srities investicijų deficito ataskaita), šaltinis: [20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf](https://www.i4ce.eu/20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf).

⁽²⁸⁾ „Bruegel“, How to finance the European Union’s building decarbonisation plan (Kaip finansuoti Europos Sąjungos pastatų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo planą), šaltinis: [PB 12 2024.pdf](https://www.bruegel.org/publications/2024/02/how-to-finance-the-european-union-s-building-decarbonisation-plan).

2022 m. investicijų atotrūkis yra 137 mlrd. EUR per metus, o „Bruegel“ apskaičiavo, kad investicijų atotrūkis konkrečiai pastatų sektoriuje siekia 149 mlrd. EUR per metus.

9 lentelė. Metiniai investicijų į energijos vartojimo efektyvumą poreikiai ir investicijų atotrūkis 2021–2030 m. (mlrd. EUR)

	Investicijų poreikiai	Investicijų atotrūkis
Energijos vartojimo efektyvumas	370	170
Pastatai	242	149

Šaltinis: Europos Komisija, 2024 m., „Bruegel“

2 skyriuje apskaičiuota, kad ES finansavimas sudaro 20,6 mlrd. EUR per metus, o valstybių narių – 32,7 mlrd. EUR per metus. Todėl galima manyti, kad energijos vartojimo efektyvumui skirta 53,3 mlrd. EUR viešųjų lėšų, t. y. maždaug šeštadalis (14,4 %) visų investicijų poreikių.

3.3. Sutaupytos energijos kiekis

3.3.1. ES programos ⁽²⁹⁾

Sutaupytos energijos kiekio ataskaitų teikimas pagal ES finansinę programą labai skiriasi priklausomai nuo kiekvienos programos reikalavimų. Nėra standartinio dėl ES finansavimo sutaupytos energijos kiekio stebėjimo ar jo ataskaitų teikimo metodo. Be to, ataskaitų teikimas yra fragmentiškas dėl įvairių priežasčių, įskaitant neišsamias ir vėluojančias ataskaitas ir tai, kad apie tam tikrą sutaupytos energijos kiekį iš viso nepranešama, pavyzdžiui, kai projektai daro poveikį energijos suvartojimo mažinimui, tačiau jų biudžeto intervencinių priemonių sritys nėra pažymėtos kaip „energijos vartojimo efektyvumas“.

Todėl stebėti pažangą ir įvertinti visuotinį poveikį ir efektyvumą, susijusius su sutaupyta energija, tenkančiu vienam energijos vartojimo efektyvumui išleistam Sąjungos biudžeto eurui, neįmanoma.

Kaip gerosios patirties pavyzdį galima paminėti tai, kad pagal priemonę ELENA paramos gavėjai turi apskaičiuoti ir pranešti, kiek energijos sutaupė įgyvendindami savo projektus. Taip yra nuo programos įgyvendinimo pradžios 2009 m.

10 lentelė. Apskaičiuotas sutaupytos energijos kiekis pagal fondą

Schema	Apskaičiuotasis sutaupytos energijos kiekis per metus (MWh*)
2014–2020 m. sanglaudos politikos fondai	7 926 050
2021–2027 m. sanglaudos politikos fondai	nėra duomenų

(29) [EU core performance indicators_15_07_0.pdf](#)

2014–2022 m. ūkio politikos fondai	nėra duomenų
Programos LIFE Perėjimo prie švarios energijos paprogramė 2021–2027 m. ⁽³⁰⁾	8 344 000
ELENA	4 936 030
„InvestEU“ ⁽³¹⁾	230 736
Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ⁽³²⁾	33 388 511
Modernizavimo fondas	26 886 804

*Megavatvalandė

Šaltinis: Europos Komisija, 2024 m.

Remiantis turimais duomenimis, iki 2023 m. pabaigos naudojant ES lėšas per metus sutaupyta 81,9 TWh energijos, o tai atitinka maždaug 6 % papildomų pastangų, kurių reikia, kad būtų pasiektas Sąjungos 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslas. Vis dėlto dėl pirmiau nurodytų priežasčių šis skaičius grindžiamas neišsamiais duomenimis ir neatspindi faktinio ES finansavimo poveikio.

3.3.2. Nacionalinės programos

Energijos taupymo duomenys pateikiami nevienodai. Trijose valstybėse narėse (Danijoje, Airijoje ir Ispanijoje) pagal daugiau kaip 80 % schemų pranešama apie sutaupyto energijos kiekį, o 8 valstybėse narėse duomenys neteikiami. Visoje Europoje yra iš viso tik 135 schemas, pagal kurias pranešama apie sutaupyto energijos kiekį.

Standartinio metodo, kaip pranešti apie padidėjusį energijos vartojimo efektyvumą, nėra. Sutaupyto energijos kiekis gali būti įvertintas *ex ante* arba apie jį gali būti pranešta *ex post*. Pagal daugumą schemų (95 iš 137) teikiami galutinės energijos suvartojimo duomenys, tačiau penkios valstybės narės naudoja pirminės energijos suvartojimo duomenis, o kai kurios valstybės narės (pvz., Ispanija, Lenkija ir Malta) teikia pirminės energijos suvartojimo arba galutinės energijos suvartojimo duomenis, priklausomai nuo schemas.

2014–2024 m. laikotarpiu, kurį apima ši ataskaita, energijos taupymo duomenys buvo teikiami pagal 135 nacionalines schemas (mažiau nei 30 %). Pranešta, kad iš viso sutaupyta 135 611 696,46 MWh = 135,6 TWh energijos ⁽³³⁾, o tai atitinka maždaug 10 % papildomų pastangų, kurių reikia Sąjungos 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslui pasiekti.

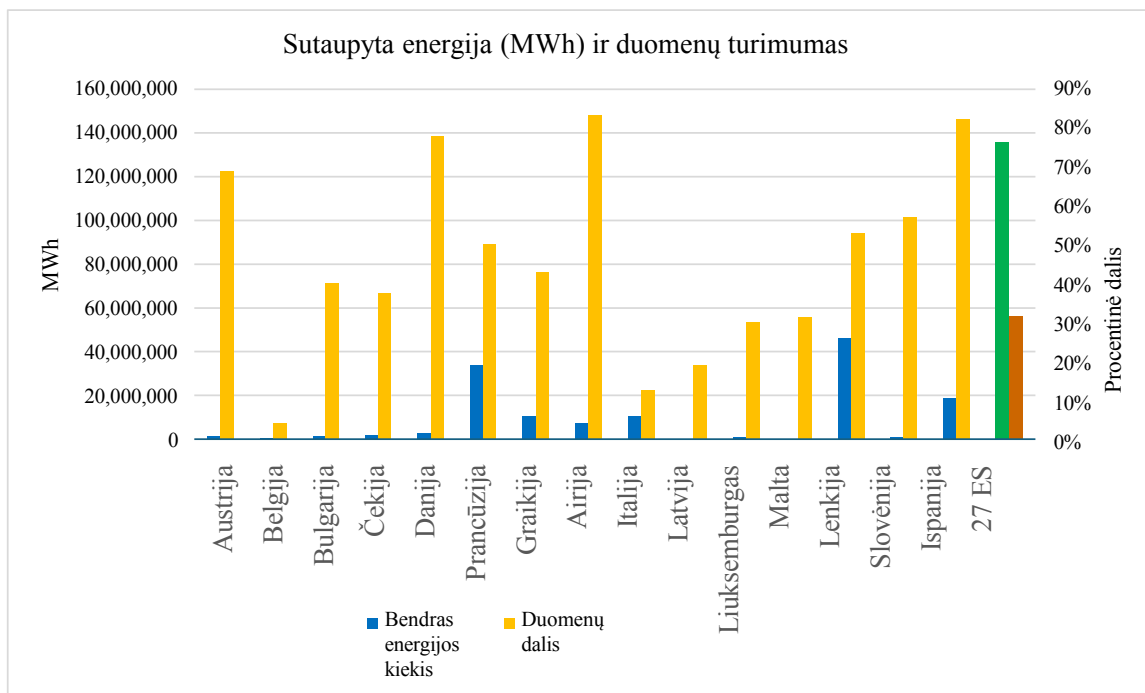
5 diagrama / 11 lentelė. Apskaičiuotasis sutaupyto energijos kiekis pasirinktose šalyse

⁽³⁰⁾ Numatomas tikslas iki 2030 m.

⁽³¹⁾ Pateikti 2023 m. duomenys.

⁽³²⁾ Bendras per metus sutaupyto pirminės energijos kiekio rodiklis, kurį valstybės narės pranešė 2024 m., [Recovery and Resilience Scoreboard \(Iet. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo rezultatu suvestinė\)](#).

⁽³³⁾ 2023 m. (paskutiniais ataskaitiniais metais) per metus sutaupytas kiekis.

4. PAGRINDINIAI NUSTATYTI FAKTAI IR IŠVADOS

4.1. Pagrindiniai nustatyti faktai

Iš šios ataskaitos matyti, kad **pastaraisiais metais energijos vartojimo efektyvumo finansavimo srityje padaryta didelė pažanga**, atspindinti geroką Sąjungos biudžeto padidėjimą. Šis didesnis finansavimas yra labai svarbus žingsnis siekiant ilgalaikių tvarumo tikslų ir tenkinant energinio naudingumo renovacijos paklausą.

Vis dėlto, atlikus 486 nacionalinių schemų tyrimą, paaiškėjo, kad **mišriosiomis, arba derinamojo finansavimo, schemomis ir gražintino finansavimo schemomis naudojamasi ribotai** – šiuo metu jos sudaro mažiau nei 25 % visų schemų. Šis nepakankamas panaudojimas susijęs ne tik su šių schemų sudėtingumu, palyginti su dotacijomis grindžiamomis subsidijų schemomis, bet ir su tuo, kad nacionaliniai finansavimo subjektai, kurių specializacija yra telkti investicijas į energijos vartojimo efektyvumą, neturi pajėgumų arba jie yra riboti.

Nors taikant finansines priemones galima pritraukti daugiau privačiųjų investicijų, jos naudojamos rečiau nei dotacijos. Tai rodo, kad reikia veiksmingesnės dotacijų ir finansinių priemonių sąveikos. **Dotacijomis turėtų būti tenkinami konkretūs socialiniai ar sektorių poreikiai**, pavyzdžiui, pažeidžiamų namų ūkių, labai mažų įmonių ar mažiausio energinio naudingumo pastatų poreikiai, o **finansinės priemonės turėtų būti integruotos**, kad apimtų kitas sritis ir kad būtų užtikrintas kuo didesnis viešųjų lėšų poveikis.

Be to, iš faktų, susijusių su sanglaudos politikos finansinėmis priemonėmis, matyti, kad **dotacijos gali būti veiksmingai derinamos su finansinėmis priemonėmis**, siekiant pagerinti projektų rengimą, skatinti esminę energinę renovaciją ir didinti įperkumą mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, patiriantiems energijos nepriteklių. Įvairios

dotacijų formos, pavyzdžiui, palūkanų normos ar garantinio mokesčio subsidijos, techninė pagalba, investicinės dotacijos ir kapitalo lengvatos, gali būti derinamos su paskolomis, garantijomis ar nuosavu kapitalu atliekant vieną veiksmą, kad schemos taptų patrauklesnės tiek rinkai, tiek finansų tarpininkams. Įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę įgyta patirtis rodo, kaip svarbu derinti paramą investicijoms su reformomis ir kurti būtinus paramos tinklus (pvz., vieno langelio principu veikiančius centrus).

ES lėšos energijos vartojimo efektyvumui didinti paskirstomos įvairioms nacionalinėms ir regioninėms programoms, kurių kiekvieną valdo skirtingos organizacijos. Šis susiskaidymas ir **nepakankamas** viešųjų ir finansų įstaigų veiklos **koordinavimas** riboja derinamojo finansavimo naudojimą ir trukdo sutelkti privačiojo sektoriaus investicijas.

Be to, **viešasis finansavimas galėtų tapti veiksmingesnis, jei dėmesys būtų sutelktas ne į atskirus, o į sujungtus projektus**. Tai apima paramą standartizacijai, masto ekonomijos kūrimą ir kritinio dydžio pasiekimą, kad būtų galima gauti finansavimą. Vis dėlto paramą projektų telkėjams dažnai riboja taisyklės ir reglamentai, įskaitant bankininkystės praktiką, susijusią su ilgalaikiu finansavimu, garantijomis ir užstatu. Be to, atitinkamų ES finansuojamų programų, pvz., ELENA ir programos LIFE Perėjimo prie švarios energijos paprogramės, kurioms veiksmingai naudojami Sąjungos biudžeto ištekliai ir kurios, kaip paaiškėjo, turi didelį svėrto ir didinamąjį poveikį, biudžetas yra palyginti mažas.

Standartizuotų duomenų ir ataskaitų apie energijos vartojimo efektyvumo projektus, investicijas ir energijos taupymą trūkumas tebėra iššūkis vertinant pažangą ir poveikį. Tai visų pirma pasakytina apie didesnes programas arba konkrečias tikslines grupes (pvz., pažeidžiamus namų ūkius) ir mažiausio energinio naudingumo pastatus, kuriems energinė renovacija yra naudingiausia.

4.2. Išvados

Nepaisant didelės pažangos didinant viešąją paramą energijos vartojimo efektyvumo projektams, **viešasis finansavimas šiuo metu apima tik nedidelę dalį (15 %) visų numatomų investicijų**, kurių reikia Sąjungos 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslams pasiekti. **Kyla pavojus, kad 2026 m. pasibaigus EGADP šis investicijų atotrūkis dar labiau padidės**, todėl bus sunkiau išnaudoti visą energijos vartojimo efektyvumo potencialą.

Dėl pastatų renovacijos ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo MVĮ ir labai mažose įmonėse ilguoju laikotarpiu sutaupoma daug lėšų, tačiau pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir visų pirma MVĮ reikia finansinės paramos išankstinėms pradinėms investicijoms išlaidoms padengti.

Veiksmingesnės, tikslingesnės ir veiklos rezultatais grindžiamos finansavimo schemos Sąjungos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis gali padėti rasti paprastus, pritaikytus ir patrauklius energetikos sprendimus piliečiams ir įmonėms.

Todėl reikia skubiai **kuo labiau padidinti viešojo finansavimo skatinamąjį ir rinkos transformacijos poveikį, kad būtų pritrauktos didelės privačios investicijos ir išnaudotas energijos vartojimo efektyvumo potencialas, susijęs su konkurencingumu, energijos įperkamumu, saugumu, sveikata ir gyvenimo kokybe**, užtikrinant, kad Sąjunga pasiektų savo 2030 m. ir vėlesnio laikotarpio energijos vartojimo efektyvumo tikslus, visų pirma pastatų renovacijos srityje. Kartu tikslinėmis priemonėmis ir politikos priemonėmis turėtų būti toliau padedama skatinti investicijų į energijos vartojimo efektyvumą paklausą, įskaitant, pavyzdžiui, vieno langelio principu grindžiamas paslaugas, taip pat skatinti novatoriškų ir privačiojo energijos vartojimo efektyvumo finansavimo sprendimų pasiūlą, be kita ko, supaprastinti ir plėsti energijos vartojimo efektyvumo paslaugų rinką.

Modernizuota siūlomo 2028–2034 m. biudžeto taikymo sritis sudaro sąlygas įgyvendinti šį optimizavimą. Visų pirma nacionalinės ir regioninės partnerystės planuose reformos bus susietos su investicijomis, be kita ko, skirtomis energijos vartojimo efektyvumui didinti, taip pat su naujuoju Europos konkurencingumo fondu, kuris stiprins Sąjungos ekonomiką investicijomis, kuriomis siekiama dekarbonizuoti Europos ekonomiką ir skatinti energijos vartojimo efektyvumą.

Sąjungos biudžeto lėšomis taip pat bus remiamas **finansinių priemonių ir mišrių, arba derinamojo finansavimo, schemų**, pagal kurias derinamos dotacijos, konsultavimo paslaugos ir garantijos, kad būtų patenkinti konkrečių sektorių poreikiai, **kūrimas ir plėtra. Komisijos rekomendacijoje dėl privačiųjų investicijų į energijos vartojimo efektyvumą skatinimo** valstybėms narėms ir rinkos dalyviams pateikiamos vertingos gairės ir konkretūs pavyzdžiai, kaip sutelkti privačiojo sektoriaus išteklius.

Siekiant padidinti viešųjų ir privačiųjų lėšų veiksmingumą ir panaudojimą, reikia tvirtos **projektų plėtojimo pagalbos, rezultatų pritaikymo rinkoje iniciatyvų ir gebėjimų stiprinimo priemonių**. Pagal kitą DFP Komisija remsis esamomis ES programomis, pavyzdžiui, programos LIFE Perėjimo prie švarios energijos paprograme ir ELENA, kurios pademonstravo didelį svarto poveikį investicijų ir energijos taupymo srityse, kad būtų pasirengta didesnėms tiesioginių investicijų programoms.

Kad būtų kuo labiau padidintas viešojo finansavimo poveikis remiant investicijas į energijos vartojimo efektyvumą, **valstybės narės turėtų dažniau naudoti finansines priemones** ir mažiau pasikliauti dotacijomis. Vis dėlto dotacijos vis tiek turėtų būti taikomos siekiant spręsti rinkos nepakankamumo problemas ir užtikrinti socialinę įtrauktį bei tikslinę paramą konkrečioms sektorių poreikiams.

Be to, galimybių atveriančia sistema turėtų būti skatinamas veiksmingas įgalinančių priemonių, pavyzdžiui, energijos vartojimo efektyvumo paskolų ir hipotekos, taip pat mišrių portfelio garantijų, diegimas ir naudojimas pastatų renovacijai, sutartims dėl energijos vartojimo efektyvumo, finansinėms schemoms, pagal kurias mokamas atlygis už veiklos rezultatus, fiskalinėms paskatomis ir energinio naudingumo standartams.

Atsižvelgdama į sudėtingumą ir sunkumus, susijusius su energijos vartojimo efektyvumo projektų finansavimu, Komisija pripažįsta, kad didėja veiksmingų finansavimo sprendimų, didelių **investicijų** į energijos vartojimo efektyvumą **srautų ir investicijų rizikos mažinimo** poreikis.

Spartesnio energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės galėtų apimti konkreitiems sektoriams skirtus komponentus, kad būtų greitai padidintos investicijos į pastatų renovaciją, MVI ir labai mažas įmones bei šilumos ir vėsumos tiekimo sistemas. Į šių priemonių rengimo veiklą valstybės narės galėtų įtraukti Europos energijos vartojimo efektyvumo finansavimo koalicijos nacionalinius centrus.

Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė, pavyzdžiui, EEEF, pasirodė esanti sėkminga plečiant investicinius projektus ir telkiant privačiojo sektoriaus finansavimą. Tai rodo galimą naudą atkartojant ir plečiant šį modelį platesnėje ES energijos vartojimo efektyvumo finansavimo sistemoje. Ši partnerystė gali būti naudojama kaip pavyzdys rengiant naujos kartos spartinimo priemones. Taip Sąjunga gali duoti daug naudos energijos vartojimo efektyvumo projektams, įskaitant mažesnę riziką, didesnę finansavimą ir geresnę projektų rengimą.

Galiausiai, siekdama gerokai padidinti privačiąsias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą ir kartu užtikrinti veiksmingą viešųjų lėšų naudojimą, 2024 m. Komisija įsteigė **Europos energijos vartojimo efektyvumo finansavimo koaliciją**. Kad būtų pasiekti Sąjungos energijos vartojimo efektyvumo tikslai, labai svarbu tęsti ir toliau stiprinti šią struktūrinę Komisijos, valstybių narių, finansų įstaigų ir pramonės partnerystę.

Komisija kviečia Europos Parlamentą ir Tarybą susipažinti su šia ataskaita.